

מסורת הש"ס

(א) שבת כב. ת. מנחות מא.; (ב) [שם שבת טו. מו. זילת כב. חוספתא ד'ה' ספ"ג], (ג) ח"מ מ"ו. (ד) [עירובין א. א. (דף כח. ו.)] ב"ס"א לתא. ומיהו,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה והלכה כ"ש ורי' כשמואל לקולא בקוליה דרב בגין קידוש לא עבוד ואע"ג דמלא העושה כ"ש כ"ל ומיהו כחומרא נמחק: (ב) תוס' ד"ה ורבי יוחנן ורי' דפרש"י לעיל. ר"צ צמח"מ ד"ה לא תסמו:

מוסף רש"י

כל מייל דמר. רבה דר נחמני (שבת כב.). מתיירין מברך לבד. לטעם זילת מטלית יין לטלית חדש וכמנחות (מא.) מפרש טעמא דמלך דלפני שבת (כב.). מנר לנר. דמטה (שם) והלכה כר"ש בגריה. דלמר דבר שאין ממכין מותר ואע"ג דקעביד חרין וזו מולדה דחוס' או צונה ומשום דהילכתא כר' בלוי' כר' בלוי' כר' מנר מלך. נקטינה גבי הדדי (שם).

מוסף תוספות

א. [ו]יעשו מהן מה שרצו לבד מכלות ראש. תוס' כ"ג א. אבל בירושון אין תנאי מועיל. תוס' ר"פ. ב. ואידי' דרש"י לבי כנישתא. תוס' הר"ש. ג. דמשמע אפי' בבית אחת. שם. ד. ומספק היה מברך על כל אחד שמת שובח הוא. תוס' גרסות נט. ה. הדטוב לדריה והמטיב לאחריו. תוס' ר"פ. ו. ולכן נתקנה על חוץ שהוא אדום כמו דם ועוד זכר לביצת כרמיהו. שם.

קידוש אלא במקום סעודה. ואם קידש ולא סעד לא ילא ידי קידוש: **ממקום למקום.** מצית לעליה לא כריך לחזור ולקדש אם קידש שבת צבית והלך לאכול בעליה: **דילמא מיטעקרא לנו שרגא.** ולא תחללו ואפי' אתם הולכים לישן בלא אכילה בקידושא דהכא לא נפקיתו ידי קידוש^א (היום) דאין קידוש כו': כל מילי דמר. רבה. כחומרי דרב הוה עבדי. בר מהני תלת דעביד לקולא כשמואל: **קדולי דרב.** כגון קידוש לא עבדי: ה"ג ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי ילאו: אחד שינוי יין. שהביאו לו יין מחצית אחרת: א"י

רשב"ם

אף ידי קידוש לא ילאו. דפרש"י טעמיה לקמיה אין קידוש אלא במקום סעודה דכתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת עונג במקום שאתה קורא לשבת כלומר קרייה דקידוש שם תהא עונג ומדרש הוא. אי נמי סברא היא מדאיקבע קידוש על היין כדמתיב לקמן (דף קו.) זוכרנו על היין מסתמא על היין בשעת סעודה הוקבע דחשיב: **אין קידוש אלא במקום סעודה.** ואם קידש ולא סעד בליתו מקום לא ילא ידי קידוש: ה"מ. דאין קידוש אלא במקום סעודה אלא מצית לצית אכל ממקום למקום מצית לעליה א"י לחזור ולקדש: **איטעקרא ליה שרגא.** נפל הנה וכהן קודם שאל: **לני גנא דרבה צבית.** צית חופת בנו שהיו שם נרות דולקין צבית המסמך: מר. רבה: כי הוה מקדש. ואנו רוצין היינו ליפטר משם וליך לציתנו: **דילמא מיטעקרא לנו שרגא.** ולא תחללו ואפי' אתם הולכים לישן בלא אכילה בקידושא דהכא לא נפקיתו ידי קידוש כו': כל מילי דמר. רבה: **מתיירין מנר לבד.** מתיירין צילית של טלית זו וזותנין אותם לטלית אחרת: **מדליקין.** מנר חנוכה לנר אחרת של חנוכה וא"י להדליק נר אחרת שאינה של חנוכה: **והלכה כר"ש בגריה.** גורר אדם מטה כסא וספסל כו' דדבר שאין ממכין מותר. והני ג' מילי פלוגתא דרב ושמואל בצמה מדליקין (שבת דף כג.) וכולהו עבדי רבה כשמואל דמיכל והכא אחאי עבדי כשמואל להנריך קידוש במקום סעודה הואיל וכל מילי עבדי כרב בר מהני תלת. ומשני כחומרי דרב עבדי בר מהני תלת דעביד כשמואל לקולא^א (וכגון קידוש דקולי דרב לא עבדי ואע"ג דמתיב (עירובין דף ו.) העושה כחומרי ד"ש כקוליהון וכחומריהון כו' הא קיי"ל) ה"מ היכא דסתרן אדהדי כגון כמה חסרון בשדרה כו' ואמר שמואל וכן לטריפה דחומרא דהתם קולא הוא הכא וקולא דהתם חומרא הוא הכא. ומהכא שמעינן דהלכתא כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. והמקדש לאחרים חוץ מציתו נראה צעני שאין כריך לסעוד שם שאפילו לא סעד שם ילאו צני אותו הצית לדלדלהו היו מקום סעודה: ה"ג ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי ילאו. שאין כריך לחזור ולכרך על היין שצמח הסעודה שהרי לא הסיח דעתו ביצירתו מזהכ"י שעדיין דעתו לאכול ולשתות צביתו: אחד שינוי יין. שהביאו לו יין מחצית אחרת ויש לו טעם משונה או גרוע או משונה אין כריך לכרך שנית על היין. אבל הטוב והמטיב מיהת מצרך אם משונה מן הראשון כדלמרי' בזהרוא (בבבא דף נט.) אמר רב יוסף אמר רבי יוחנן אע"פ שאמרנו שינוי יין אין כריך לכרך אבל אומר הטוב והמטיב ושינוי יין היינו מחצית אחרת כדלמרי' בצרכות ירושלמי בפרק כילד הרי"ח על כל חצית וחצית שהיה פותח היה מצרך עליה ומה היה מצרך ואמר רבי יחזק כשם רבי אומר ברוך הטוב והמטיב: ואחד

דיין חדש וישן כריך לכרך לפי שהישן טוב מן החדש אבל שינוי יין סתם אין כריך לכרך כיון שאין ידוע שהשינוי משונה מיהו עובדא דבתר הכי פליג עליה דקאמר דעל כל חצית וחצית מצרך מה היה מצרך ואמר רבי יחזק כשם רבי ברוך הטוב והמטיב משמע בכל ענין אפילו מטבא לבישא מיהו יש לדחות שהיה מצרך לפי שלא היה מכיר^א אבל אם ידוע שהשינוי גרוע לא נראה דלפילו השני גרוע מצרך דעל ריבוי יינות הוא מצרך ובלבד שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי שאין יכולין לשתותו אלא מדוחק וכריך לכרך הטוב והמטיב צין בשעת סעודה צין שלא בשעת סעודה ויחד אין כריך לכרך אי ליכא אחרינא בזהרוא (בבבא דף נט.) ודוקא צין מצרכין לפי שצבילו כרמיהון דמתיבן של ישראל והטוב שלא הקרימו והמטיב שניתנו לקבורה^א [ועיין תוספות גרסות נט. ד"ה הטוב]:

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קא.

אף ידי קידוש לא יצאו. דאין קידוש אלא במקום סעודה משום דכתיב וקראת לשבת עונג. כלומר במקום קריאת קידוש שם תהא עונג:

ולשמואל כמה י לקדושי בבי בנישתא. לרב כריך לקדושי צני כנישתא להוציא כל אותם שאין להם צני צית שלא ינטרכו לקדש צביתם:

דאבלי ושתו וגו' בבי בנישתא. וא"ת והא אמרי' צפ' צני העיר (מגילה דף כח.) צתי כנסיות אין אוכלין צהן ואין שותין צהן אע"ג דאכילה ושינה של מלוא מותר כדלמרי' צירושלמי שהיו אוכלים שם בקידוש החדש וגם עכשיו נוהגין לשתות כוס הדללה וצבית מילה מ"מ שאינה של מלוא ושינה אסור ואפי' בשל צבל אין אוכלין צהן דקאמר התם^א צביתא ורב אלא צר להצבה שלא היו רוצים ליכנס צבית הכנסת מפני הגשמים אי לאו משום דשמעתא צעיל ללוחא והא דקאמר התם צתי כנסיות של צבל על תנאי עשויין היינו לאחר שחברנו שאין נוהגין צהן קדושה^א וי"ל דלאו דוקא צני כנישתא אלא חדרים שהיו סמוכין לצית הכנסת^א קרי צני כנישתא ומשם היו שומעים הקידוש ולפי מה שפירשמי דממקום למקום צחד צית כשדעמו לאכול במקום אחר יש קידוש כו' אתי שפיר:

אבל במקום אלא במקום אחד ביהא. פי' מחדר לצית או מצית לעליה כמו מאיגרא לארעא אבל מפינה לפינה יש קידוש כי היכי דלא חשבו שינוי מקום כמקום ולקמן גבי שינוי מקום דקאמר לא שנו אלא מצית לצית ומיהו^א שני מקומות צחד צית קרי ליה מצית לצית ומיהו י"ס דגרסי^א הכא מפינה לפינה כו'.

מעיימו מיד. נראה דהיינו טעמית לחם כדלמרי' צפ' ג' דשנעות (דף כג.) כדלמרי' אינשי ניטעו מיד ואולי ואלו ושתו

ואם מועיל מני תרגימא להשלים ג' סעודות שבת כמו צסוכה היינו דוקא כסעודה שלישי אכל לא כסעודת ערבית ושחרית שהם עיקר כבוד שבת: **ובקידושא דהבא** נפקיתו. ומה שלא היה מקפיד על סעודת שבת שלא לאכול בלא נר כדפי' בקומטרס היינו משום שיוכלו לעשות למחר שלש סעודות או שמת יוכלו לאכול במקום שיש שם נר ואין יין: **מתירין מבגד לבגד.** ואע"ג דשמואל אית ליה צפ' הסכלת (מנחות דף מא.) כלי קופסא חייצין צילית מודה אם אין צילית לכל בגדיו שמייר צילית מצבד שמניעו ליתן צבגד שרופה ללבוש ותהא המלצה עליו: **והלכה כר"ש בגריה.** קשה מיפוק ליה משום דרבי יוחנן סבר כר"ש דפרין צממה דוכתי (שבת דף פא.) והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נזיר חופף ומפספס כו' אלמא ס"ל דדבר שאין ממכין מותר י"ל שמת רבי יוחנן לא סבר לה כחומרי בגריה לפי שקרוב לעשות חרין דומי לפסקי רישיה: **ורבי יוחנן אמר אף ידי יין יצאו.** ומיירי ששמו צבית הכנסת אע"ג דלענין קידוש ילאו צשמיעה כדפי' לעיל (א) לענין יין לא פטר אלא^א שמה דהוי הפסק כדלמרי' צפ' כילד מצרכין (גרסות דף מ.) גבי המוציא שאם הפסק שריך לחזור ולכרך: **שינוי יין א"צ לבד.** מיהו הטוב והמטיב כריך לכרך כדלמרי' בזהרוא (שם דף נט.) ופי' רש"ס דווקא היכא דמשונה מן הראשון וכן להלכות גדולות כו' משמע צירושלמי דסוף כילד מצרכין דקאמר אלא צר רב הוה אמר יין חדש וישן כריך לכרך שינוי יין אין כריך לכרך שינוי מקום כריך לכרך היסח הדעת כמו שהוא שינוי מקום משמע שרופה לומר

דיין חדש וישן כריך לכרך לפי שהישן טוב מן החדש אבל שינוי יין סתם אין כריך לכרך כיון שאין ידוע שהשינוי משונה מיהו עובדא דבתר הכי פליג עליה דקאמר דעל כל חצית וחצית מצרך מה היה מצרך ואמר רבי יחזק כשם רבי ברוך הטוב והמטיב משמע בכל ענין אפילו מטבא לבישא מיהו יש לדחות שהיה מצרך לפי שלא היה מכיר^א אבל אם ידוע שהשינוי גרוע לא נראה דלפילו השני גרוע מצרך דעל ריבוי יינות הוא מצרך ובלבד שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי שאין יכולין לשתותו אלא מדוחק וכריך לכרך הטוב והמטיב צין בשעת סעודה צין שלא בשעת סעודה ויחד אין כריך לכרך אי ליכא אחרינא בזהרוא (בבבא דף נט.) ודוקא צין מצרכין לפי שצבילו כרמיהון דמתיבן של ישראל והטוב שלא הקרימו והמטיב שניתנו לקבורה^א [ועיין תוספות גרסות נט. ד"ה הטוב]:

עין משפט נר מצוה

א מ"י פכ"ט מהלכות שבת הלכה ח סגנו עיני טע טור ש"ע א"ח סימן רע"ט: ח ב מ"י וסגנו שם טע"ט א"ח סימן רע"ט ע"ה: ט ג ס ע"ה (ב) [א]: י ד מ"י פ"ח מהלכות זילית הלכה יג סגנו עיני טע טור ש"ע א"ח סימן ט"ז ע"ה: יא ה מ"י פ"ד מהלכות חטאת הלכה ט סגנו עיני טע טור ש"ע א"ח סימן טע"ט ע"ה: יב ו מ"י פ"א מהלכות שבת הלכה ה סגנו לאין סה טע"ט א"ח סימן של ס ע"ה א:

רבינו חננאל

אפי' ידי קדוש לא יצאו, אלא צריך לקדש בביתו ולברך נמי בורא פרי הדפן. ורב מאחר שיצא בגדי חובותיו בבית הכנסת למה ליה למחדר לקדושי בביתו. ואמרין להוציא בני ביתו. ושמואל מאחר שאין אדם יוצא בקידוש של בית הכנסת למה ליה לקדושי בכנסת. ואמרין לאפוקי אחרין דאכלי בבנישתא. וקיימא לן בהא כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. סבור מניה גני מילי בבית לבית, אבל מפנה לפנה בחד ביהא לא. ואסיקנא דשמואל אפי' מארעא לאיגרא הוה הדר מקדש. ואף רב הונא סבר אין קידוש אלא במקום סעודה. דרב הונא קדיש בעא למילא אתערך שרגא, עירלה למאני לבי גנניה דרבה בריה, וקדיש ואכיל. ואף רבא סבר אין קידוש אלא במקום סעודה, דאמר (רב הונא) [אבין] כי חיינן בי מר הוה מקדש וזהו אמר לן טעמי מדי הכא דילמא אדאוליתו לאושפיוכו אתערך לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה. איני והאמר אביי כל מילי דמר, דהוא אמר בר חנמיה רביה. עבדי כרב, בר מהני תלת דעביד כשמואל, מתיירין חציצית מבגד לבגד, ותולין אותו לבגד אחר. ומדליקין מנר לנר, של חנוכה כו' והלכה כר' דהוא בגריה, דהנין[א] גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חרין, ואין עבד בהא כשמואל. ואסיקנא כחומריה דרב עבדי כותיה כקוליה לא עבדי, והכא מיקל הוא.